

Czibere Károly – Birinyi Márk: Spiritualitás a fogyatékos személyek segítésében¹

Absztrakt

Tanulmányunkban arra keressük a választ, hogy a keresztyén antropológia hogyan hat a fogyatékos személyeket segítő keresztyén szociális munkára. Fontos kérdésünk, hogy mivel járulhat hozzá a keresztyén hit a fogyatékos személyek segítéséhez. Gondolkodásunk egyik vezérfonala a Magyarországi Református Egyház Zsinata által 2016-ban elfogadott Confessio Vitium. Írásunk kiemelten foglalkozik a bibliai emberképből fakadó keresztyén szociális munka fogyatékos személyek segítésében megjelenő hozzáadott értékének bemutatásával.

Kulcsszavak: spiritualitás, szociális szolgáltatások, egyházi intézmények, fogyatékoság, keresztyén szociális munka

Abstract

In our study, we seek to answer the question of how Christian anthropology impacts on Christian social work for people with disabilities. An important question is how Christian faith can contribute to helping people with disabilities. One of the guiding principles of our thinking is the Confessio Vitium adopted by the Synod of the Reformed Church in Hungary in 2016. Our paper focuses on the added value of Christian social work in helping people with disabilities, based on a biblical view of humanity.

Keywords: spirituality, social services, church institutions, disability, Christian social work

*„ha valakinek a lába vagy akár csak a legkisebb lábujja fáj, a szem odafordul, az ujjak utánanyúlnak, az arc összeráncolódik, az egész test meggörnyed: valamennyi rész a testnek ezzel az apró tagjával van elfoglalva; viszont, ha kellő ápolásban részesül, akkor az valamennyi tagnak jólesik.”
Luther Márton²*

Bevezetés

Amilyen hosszú utat tett meg a szekuláris szociális munka, hogy elszakadjon a spirituális gyökereitől a 19. és a 20. században, olyan hosszú utat kell megtennie a keresztyén szociális munkának, hogy visszanyerje identitását és egyrészt megszabaduljon a humanista teológia tévedéseitől, másrészt beépítse a társadalomtudományok eredményeit saját megközelítésmódjába. A keresztyén szociális munkának nem csak abban kell közreműködnie, hogy a lelki egészséget a szociális munka célfüggvényében erősítse. És nem csak abban, hogy a lelki egészség tényezői között a spiritualitást hangsúlyozza, hiszen számtalan spirituális-tan,

¹ A tanulmányt a Máltai Tanulmányok folyóirat engedélyével közöljük. Eredeti megjelenés: Máltai Tanulmányok 2021/1. p. 25-38.

² Luther válogatott művei 6. Prédikációk. Szerk.: Csepregi Zoltán, Horváth Orsolya. Luther Kiadó, Budapest, 2015. 149. o.

-nézet, -felfogás létezik. Hanem abban is feladata van, hogy végig a Szentírás³ alapzatán állva rámutasson a keresztyén segítő munka gyökereire, elméleti és gyakorlati dilemmáira, módszereire, eredményeire és kihívásaira.

A fogyatékoságtudományi kérdéseket ezen tanulmány keretei között a protestáns, közelebbről református teológiai alapvetéseken keresztül vizsgáljuk.

Az alábbiakban arra keressük a választ, hogy a keresztyén antropológia hogyan hat a keresztyén szociális munkára, elsősorban a fogyatékos embereket segítő szociális munkára. Fontos kérdésünk továbbá, hogy mivel járulhat hozzá a spiritualitás, a keresztyén hit a fogyatékos személyek segítéséhez.

A keresztyén emberkép

A Magyarországi Református Egyházban éppen a fogyatékos személyek segítségével kapcsolatban született néhány éve fontos és megkerülhetetlen zsinati nyilatkozat. A Confessio Vitium című állásfoglalást az egyház zsinata 2016-ban fogadta el. Az állásfoglalás, melynek szerzője Fekete Károly tiszántúli püspök volt, a fogyatékos személyek segítésének keresztyén megközelítését a Szentírás emberképére építi. Kiinduló pontja az a tétel, hogy Isten minden embert a saját képmására teremtett (1Móz 1,2; 1Móz 1,31). A keresztyén teológiai antropológia az ember teremtettsége révén „imago Dei” tulajdonsággal ruházza fel. Ez az ember azon tulajdonsága, amely megkülönbözteti minden más teremtménytől (VICTOR, 1953). Karasszon István (2016) munkájában azt az igen fontos kérdést teszi fel, hogy az ember fogyatékosága változtat-e az ember „istenképűségén”? Ha az előzőekben az emberről történő diskurzus során elfogadtuk az „imago Dei” tulajdonságot, akkor a feltett kérdésre egyértelműen azt kell válaszolnunk, hogy az ember fogyatékosága nem változtathat az ember istenképűségén.

Isten szemszögéből az ember legmeghatározóbb vonása nem testi vagy értelmi képességének mértéke, hanem az, hogy bár az ő képére teremtette az embert, ez a kép a bűnesetben megrongálódott, és elveszett az emberből a Teremtő szavára rezonáló szív. Nem különbözünk abban, hogy mindnyájan vétkeztünk (Róm 3,10-12). Isten előtt tehát mindannyian fogyatékosok vagyunk: legfőbb fogyatkozásunk, hogy vétkeink miatt el vagyunk szakadva tőle. Nincs különbség ember és ember között a terápiában sem: az ember csak Jézus Krisztus által lesz igazzá. „Isten abban mutatta meg rajtunk szeretetét, hogy Krisztus már akkor meghalt értünk, amikor bűnösök voltunk” (Róm 5,8).

Az egyházi állásfoglalásban a bibliai emberképet, a bűneset miatti diagnózist és a terápiát követi mindennek következménye a fogyatékos személyekkel történő közösségvállalásra. A Krisztus általi megigazulásból ugyanis következik a krisztusi példa megélése, ami a fogyatékos személyek esetében a feltétlen, önmagát is feláldozó szeretetet jelenti. És a Krisztus-követés ezen következménye nem csak individuálisan érvényes, hanem az egész Krisztus-testre is.

„A keresztyén gyülekezetnek a Krisztusban már megjelent és az üdvösségben majd tökéletesen kiteljesedő Isten országát kell visszatükröznie, ahol nincs többé ép ember és sérült ember, hanem minden mindenkiben Krisztus.”- fogalmaz a Confessio Vitium.

³ Tanulmányunkban a szentírási szövegeket a Magyar Bibliatársulat új fordítású Bibliájából idézzük.

Ugyanakkor további két követelmény is fakad a fentiekből. Egyrészt a fogyatékos személlyel kapcsolatban is törekedni kell arra, hogy tanítvány legyen (Mt 28,19). Másrészt a már új életet nyert fogyatékkal élő tanítványnak is használnia kell adottságait, képességeit Isten országa építésében. Ahogy Pál írja: „különböző ajándékaink vannak, eszerint szolgálunk is” (Róm 12, 4-6).

Mefibóset

A fogyatékos személyek segítésének legszebb ószövetségi példája Dávid király nevéhez kötődik. Az előző király, Saul és fia, Jonatán halála után Dávid lesz Izrael királya. Dávid megtehetné, hogy élvezze győzelmét és eltiporja elődje és nagy ellenfele nemzetségét és kegyetlen bosszút áll. Ő azonban emlékszik a legkedvesebb barátjának, Jonatánnak tett fogadalmára (1Sám 20,15), s felteszi a kérdést: „Maradt-e még valaki Saul háza népéből, akinek hűséggel tartozom Isten előtt?” (2Sám 9,3) Az öreg szolga, Cíba elmondja, hogy Jonatánnak él még egy fia valahol, Mefibóset. Mefibóset mindkét lábára béna, mert amikor egyszer még gyermekkorában családjával együtt menekülnie kellett, a dajkája felkapta, de a rohanás közben elejtette, és a mindössze öt éves gyermek megsántult (2Sám 4,4). Cíba elmondja, hogy most éppen hol él. Dávid azonnal a palotába hívja a fiút. A fiú rettegve jön, hiszen a legyőzött ellenfél unokája. Földre borul Dávid előtt. De Dávid azt mondja: „Ne félj, hiszen én hűséggel tartozom neked apádért, Jonatánért, és visszaadom neked nagyapádnak, Saulnak minden földbirtokát, te pedig mindenkor az én asztalomnál étkezel.” (2Sám 9,7) Majd Cíba fiait és szolgálóit utasítja Mefibóset ellátására.

Miért tette ezt Dávid? A kulcs a 9. fejezet 3. versében olvasható: Isten előtt hűséggel tartozott a fogyatékos fiúnak. Az egyháznak a fogyatékos emberek felé végzett szolgálatának ugyanez az alapja: Isten előtt hűséggel tartozunk nekik. A történet nagyon pontosan rávilágít, hogy Dávidot nem a fogyatékos emberen való könyörület vezette, hanem Isten előtt tett esküje, Jonatánnal kötött szövetsége. Természetesen Isten irgalmas és könyörülő Isten, hiszen Krisztusban megkönyörült a bűnben élő embervilágon. A fogyatékos emberek segítése az egyházban és a keresztyén szociális munkában mégsem egyszerűen az irgalmasságból táplálkozik.

A történet ugyanis egyértelműen utal Krisztusnak a kitaszítottakkal való közösségvállalására. Az ember épp úgy esett ki a bűneset következtében az Istennel való közösségből, ahogy Mefibóset kiesett a dajka kezéből, s ennek következtében épp úgy fogyatékosná is vált. Fogyatékos minden ember az Isten színe előtt. Mefibóset messze távol él Dávidtól, ahogy az ember is távol van Istentől. De Dávid egy számára szeretett személy kedvéért hívja és asztalához ülteti ellensége leszármazottját, épp úgy, ahogy Isten saját Fia kedvéért hívja és várja az embert a mennyei menyegzőre. És Isten épp úgy saját gyermekének tekinti az így hozzá megtért embert, ahogy Dávid is „királyfi”-nak szólíttatja Mefibósetet. Az ember épp úgy lesz adoptált gyermek és épp úgy kapja vissza királyi örökségét Istentől, mint Mefibóset Dávidtól.

Isten tehát egyszerre van tekintettel a testi fogyatékosagra és a lelki fogyatékosagra. Az egyháznak a fogyatékos emberek felé történő szolgálatát tehát azzal a magabiztos öntudattal kell végeznie, hogy a legcéltobb, leghatékonyabb és legeredményesebb segítő munkát végzi,

amikor nem csak a testi szükségletekre fókuszál, hanem a lelkiekre is, de nem csak a fogyatékos ember lelki igényeit tartja szeme előtt, hanem Krisztus parancsát. Az egyház segítő szolgálata mindig egyszerre mutatja fel Istennek együttérző és redemptív szeretetét. A keresztyén szociális munka spiritalitása ezért soha nem merülhet ki a lelki problémák kezelésében, a lelkigondozásban, hanem mindig magában kell hordoznia redemptív szeretet közvetítését.

Ezt az invitálást hangsúlyozza Jézus akkor, amikor arról beszél, hogy a szeretet szótárából töröljük ki a reciprocitást. Annak segítségünk – mondja Jézus, aki nem tudja ezt viszonzni. „Ha ebédet vagy vacsorát készítesz, ne a barátaidat hívd meg, ne is a testvéreidet, a rokonaidat vagy a gazdag szomszédaidat, nehogy viszonzásul ők is meghívjanak téged. Hanem ha vendégséget rendezel, szegényeket, nyomorékokat, sántákat, vakokat hívd meg, és boldog leszel, mert nincs miből viszonzniuk.”(Lk 14,12-14)

Sőt: a fogyatékos ember bizonyos értelemben felértékelődik a meghíváskor. Jézus a nagy vacsora példázatában rámutat, hogy a hivatalos meghívottak mind kimentik magukat a vacsora-meghíváskor, ezért a vendéglátó azt mondja a szolgájának: „Menj ki gyorsan a város útjaira és utcáira, és hozd be ide a szegényeket, a nyomorékokat, a sántákat és a vakokat!” (Lk 14,21) A házigazda tehát azokat ülteti asztalához, akik a világ szemében számkivetettek.

A fogyatékos emberek felé megnyilvánuló szeretet másik jellemzője a helyreállítás. „Megrepedt nádszál nem tör el, és füstölgő mécsest nem olt ki” (Mt 12,20) – idézi Jézus Ézsaiás prófétát. A megrepedt nádszál az elromlott, hasznavehetetlen, nem működő és ezért kidobandó dolgok szinonimája itt. A társadalom sokszor így tekint azokra az emberekre, akik valamilyen hátránnyal élnek, mert valamilyen tekintetben nem funkcionál jól az életük. Jézus ezzel szembeállítja a helyreállító szeretetet, amely minden megtört emberi életnek vissza tudja adni eredeti értelmét, melyet a teremtettségben kapott.

Mindenki tud segíteni egy fogyatékos embernek, de csak egy keresztyén ember tud Krisztus nevében segíteni. Csak a keresztyén ember tud úgy segíteni, hogy az Isten dicsőségére történik.

A bibliai emberképből fakadó következmények a fogyatékos személyekkel kapcsolatos segítő munkára

A Confessio Vitium által a fent ismertetett kiindulási pont tehát azt jelenti, hogy a szociális segítő tevékenység keresztyén értelmezését az emberre vonatkozó bibliai kijelentésekből vezethetjük le. Az alábbiakban áttekintjük azokat a konklúziókat, amelyek alapján ez az értelmezés megalkotható.

1. Teremtettség

*„Hisszük, hogy Isten minden embert a saját képmására teremtett.”
(Confessio Vitium)*

A Biblia szerint az embert Isten teremtette, saját képmására teremtette, saját lelkét lehelte bele, és teremtését jónak látta. Isten teremtési rendjében az ember nem egy a teremtmények között, hanem kitüntetett szerepe van: ő az Isten által megbízott gazdája a többi teremtménynek. Az ember nem egy evolúciós folyamat produktuma. Ebből az következik, hogy az emberi lét teljessége, kiteljesedése, értelme a Teremtő nélkül nem értelmezhető. A teremtettségből

következik a tiszteletben tartás követelménye is. A szekuláris szociális munka az embernek adandó tisztelet követelményét a kantiánus filozófiában találja meg. Kant szerint az embert nem az Isten-képesség és a teremtettség teszi morális lényé, hanem az a képesség, hogy az ember képes egyedül saját maga számára törvényt alkotni. Ezt nevezi Kant az akarat autonómiájának, melynek törvénye a kategorikus imperatívusz (SZEGEDI, 2017, 100-128). A keresztyén nézőpont alapján is meg kell adnunk a tiszteletet az emberi személynek, de ez nem a kantiánus autonóm akarat fogalmában gyökerezik, hanem az Isten-képességben és a teremtettségben. A szekuláris szociális munka tiszteletadása negatív követelményeket jelent arra vonatkozóan, hogy mitől kell tartózkodnia a szociális munkásnak, kevésbé tartalmaz pozitív követelményeket, hogy mit is kellene tenni. A keresztyén szociális munkában intenzívebben vannak jelen a pozitív követelmények, mert a krisztusi engesztelő áldozatért érzett hála mobilizálja, és előtte az emberért saját életét feláldozó krisztusi példa áll.

2. Teremténység

*„A Biblia úgy ábrázolja az embert, mint aki törékeny, sérülékeny, kiszolgáltatott lény, de olyan teremtmény, akivel Isten törődik.”
(Confessio Vitium)*

A Biblia tanítása szerint az ember Isten teremtménye. Ebből következően a nehézséggel küzdő ember segítése soha nem merülhet ki a materiális segítségnyújtásban, annak ki kell terjednie a spiritualitásra. A teremtménységből az is következik, hogy a szociális jólét nem lehet célállapot a keresztyén szociális munka számára. A szociális biztonság elérése nem önmagában vett érték, hanem eszköze annak a magatartás-változásnak, amely akkor kezdődik el, amikor a teremtmény ráébred teremtettségére. A teremtménységből az is következik, hogy a keresztyén szociális munka tisztában van azokkal a korlátokkal, amelyek az embereket folyton visszahúzzák, és amelyek rendkívül nehezé teszik a szociális problémák végleges megoldását. A keresztyén szociális munka kevésbé táplál illúziókat az ember „önjavító” képességeit illetően.

A bibliai emberkép (antropológia) szempontjából a fogyatékoság kérdése, teljes mértékben mellékes. A fogyatékos ember és a nem fogyatékos ember is – fogyatékoságával és különbözőségével együtt, és annak ellenére – Isten képére és hasonlatosságára teremtett ember (KARASSZON, 2016).

3. Bűn

*Emberi állapotunk Isten színe előtt – minden látszólagos különbség ellenére – nem különbözik abban, hogy mindnyájan vétkeztünk (Róm 3,10-12). Isten előtti legnagyobb fogyatkozásunk és legnagyobb akadályoztatásunk bűnös voltunk: bűnökkel a hátunk mögött és bűnöktől veszélyeztetetten élünk, mindnyájan szükségét látunk, szükölködünk Isten nélkül, még ha esetleg luxus körülmények között élünk is. Mindannyiunknak vannak fogyatkozásai, mert ajkunk néma megszólítani a szenvedő felebarátot, fülünk süket meghallani embertársunk panaszát, szemünk vak meglátni a nyomorult szenvedését.
(Confessio Vitium)*

A keresztyén szociális munka az emberi természetnek nem csak a teremtettségi oldalával foglalkozik, hanem az eredendően bűnös és Teremtőtől elszakított oldalával is. Ezt a szekuláris

szociális munka nem képes értelmezni és elfogadni. A Biblia tanítása szerint a bűn nem a rossz cselekedetek elkövetése, hanem állapot, melybe beleszületünk: az Isten-nélküliség állapota. Minden ember ebben a bűnben születik (vö. Róm 3,23). A bűn hatására az ember Isten-képősége elhomályosul, megromlik. A bűn hatással van emberi mivoltunk minden - intellektuális, erkölcsi és esztétikai – aspektusára, és érinti az emberek alkotta közösségek minden szintjét, az individuumból a családon keresztül a társadalomig. A Biblia tanításának fontos eleme, hogy tisztában vagyunk nemcsak bűnös természetünkkel, hanem az engedetlenség szülte cselekedeteinkkel is, amelyekért elszámoltathatók vagyunk. A szociális munkások gyakran kifogásolták a személyes bűn keresztény hangsúlyozását, mert úgy tűnik, hogy az embereket hibáztatják saját problémáikért, és ez egyszerre igazságtalan és haszontalan. Ez a vád nem képes megkülönböztetni a hibáztatást és a felelősséget. Hibáztatunk azért, hogy részt vegyünk a vádemelésben; felelősséget tulajdonítunk annak érdekében, hogy reményt nyújtsunk. A keresztény tanítás arra szólít fel bennünket, hogy engedjük magunkat az utóbbinak, ne az előbbinek. Ezenkívül a felelősséget széles körben kell elosztani, és nem csupán azokban az emberekben kell élnie, akik tapasztalják a problémákat, de azt sem szabad teljesen eltávolítani tőlük. A keresztények hisznek a felelősségben, nem azért, hogy ítéletet mondjanak mások felett, magukat kimentve, hanem azért, mert hisznek egy jobb világban, amelynek létrehozására Isten hívta el az embereket, és amelyről Isten rendelése szerint kell gondoskodnunk. A felelősség tagadása annyit jelent, hogy elfogadjuk a világot olyannak, amilyen. A szekuláris szociális munka nem tud mit kezdeni a bűn fogalmával és az emberi természetre való hatásával. A szociális munka szerint bűn nem létezik a korábban kifejtett bibliai értelemben. Az emberek alapvetően jók, de rossz külső hatások, például anyagi nélkülözés vagy rossz nevelés következményeit kénytelenek elszenvedni. Ha ezeket a hatásokat enyhítjük, kiküszöböljük, akkor felelős magatartást fogunk tapasztalni.

4. Helyrehozhatóság

*Valljuk, hogy „Isten abban mutatta meg rajtunk szeretetét, hogy Krisztus már akkor meghalt értünk, amikor bűnösök voltunk.” (Róm 5,8) Isten megváltó tervét személyválogatás nélkül minden emberért – akár fogyatékos személy, akár nem – végrehajtotta Jézus Krisztusban.
(Confessio Vitium)*

A keresztyén tanításnak a csúcspontja, legfontosabb üzenete éppen a helyreállíthatóság. Isten újra tudja teremteni a bűnesetben összegyűrődött, szinte felismerhetetlen embert. És ahogy a bűn átjárja az emberi élet minden aspektusát és közösségét, ugyanúgy a Krisztus keresztje által elvégzett megváltói munka is meghatározó az ember életének minden dimenziójában és színterén. Éppen ebből fakad az egyik legfontosabb következtetés a szociális munkára nézve. Mivel Isten újjáteremtő akarata az emberi lét valamennyi részére kihat, a szociális munkának azok a módszerei, amelyek Isten kihagyják, mindenképpen átmeneti, felszínes és részleges eredménnyel fognak járni. A szekuláris szociális munkának az elmúlt évtizedekben kidolgozott módszerei és az azok alapjául szolgáló elméleti alapok mindig abból indulnak ki, hogy az ember meg tud változtatni egy másik embert. Ezért van össze nem csiszolható ellentét azon nézetek között, hogy egy ember személyes és szociális megváltoztatásában a spiritualitásnak van szerepe, vagy nincs szerepe. Továbbá a bűnökre van bocsánat. A megbocsátás szerepe a

keresztyén szociális munkában nagyon fontos lehet, például családon belüli konfliktusok rendezésében.

5. A halál és a halál utáni élet

Az ember spiritualitásának fontos része, hogy az ember élete valamilyen módon a halál után is folytatódik. A keresztyén tanítás szerint az élet végén a halál nem pont, hanem kettőspont, mert aszerint folytatódik Istennel vagy Isten nélkül, hogy a halál előtt megtörtént-e az Isten-kép helyreállítása vagy sem.

A szekuláris szociális munka a halálhoz általában valamilyen kudarcot kapcsol, mert fájdalmat, szenvedést, veszteséget, gyászt hoz. A humanista pszichológia és szociális munka gyakorlata a halálhoz és a halál utáni élethez kapcsolódó spiritualitás figyelembe vételével még adós.

A keresztyén szociális munka nem csak a halálhoz kapcsolódó problémák kezelésében tud segíteni, hanem a halál utáni életre vonatkozó spiritualitást is be tudja építeni.

Feltehetjük a kérdést, hogy mi is a többlet, amit a keresztyén gondolkodás tud adni a halállal szembesülő embernek. Bibliai értelemben a halál az emberi élet természetes befejezése. Ábrahám halálakor azt írja a szentíró, hogy „betelve az étellel” (1Móz 25,8) halt meg. Ez már magában egy többletet hordoz a pusztán humanisztikus felfogással szemben, mert az az egyetlen szó, „betelve”, jelenti azt, hogy nem csak úgy vége lett, nem csak elillant, hanem megtelt, a maga teljességében egész, és befejezett.

A keresztyén ember a halálra is úgy tekint, mint az Istennel való közösség különös ajándékára (RIBÁR, 1997).

6. Közösség

*„Isten akarata, hogy a gyülekezet közösségébe befogadjuk fogyatékosággal élő testvéreinket.”
(Confessio Vitium)*

A keresztyén egyházak működésének egyik alapvető láttatója, hogy mindenkor testvéri közösségteremtésre törekszenek. A Krisztus körül összegyűlt tanítványi kör, és az azt követő ösgyülekezetek egyik legfontosabb küldetése az volt, hogy a megszólított közösség gyülekezetté váljon, illetve a gyülekezet közösségként működjön, amely által Krisztussal kerülnek valódi kapcsolatba. A keresztyén közösség eredője a teremtéstörténetben keresendő. A teremtés során Isten az embert közösségre, kapcsolatra teremtette. Kapcsolatra teremtett teremtmények vagyunk. Kapcsolatra a Szentháromság Istennel, és kapcsolatra egymással.

A Biblia beszámolója szerint Isten mindent jónak talált, amit teremtett. Az egész teremtésben egy olyan mozzanat akadt, amire Isten azt mondta: nem jó. „Nem jó az embernek egyedül.” (1Móz 2,18) A világ teremtése nem az első ember, hanem a második ember megteremtésével fejeződött be. A keresztyén világlátásban nem csak az ember viseli Isten képét, hanem a közösségek is. Maga Isten is közösség – Szentháromság.

A keresztyén szociális munka mindig azokban a közösségekben is értelmezi a szociális krízist, amelybe Isten behelyezte az embert. Elsősorban a Teremtővel való közösségben, majd a családdal, a gyülekezettel, a szomszédsággal alkotott közösségben. A szekuláris szociális munka is hangsúlyosan kezeli azokat a közösségeket, melyeknek az egyén a tagja. A közösségi

szociális munka külön helyet foglal el a szociális munka paradigmáján belül. Ettől még kijelenthető, hogy a szociális munka középpontjában mindig az egyén áll: neki vannak problémái – persze, nem függetlenül környezetétől, családjától -, és neki igyekszik segíteni a szociális munkás. A szociális szolgáltatások az emberek problémáinak individuális struktúráira épülnek. A keresztyén szociális munka nem azzal érvel, hogy egyes embereket szociális nehézségeik miatt külön bánásmódban kell részesíteni, hanem azt mondja, hogy egyrészt a teremtettségi státuszában minden ember egyenlő, másrészt képességei, tulajdonságai és szükségletei tekintetében különböznek, és ezeket a különbségeket nem lehet figyelmen kívül hagyni. A szekuláris szociális munka eszköze a szelektív esetkezelés. Ugyanakkor épp szelektivitása okoz sokszor kényelmetlen érzést, megbélyegzést, szégyenérzetet a szolgáltatást igénybe vevőnek. A keresztyén szociális munka nem csak közösség-alapú, hanem mindig tartalmaz meghívást is a közösségbe. Egy olyan közösségbe, amelyben nincsenek szűkölködők (vö. ApCsel 4,34).

Dietrich Bonhoeffer magyarul is megjelent (1997) „Szentek közössége” című művében különös figyelmet szentel a keresztyén közösségi élet bemutatásának. Három fontos területet oszt meg velünk, amely segít bennünket abban, hogy mit is jelent keresztyénként közösségben lenni, közösséget alkotni:

„Először is azt, hogy Jézus Krisztus akaratából szükségünk van egymásra.”

(BONHOEFFER, 1997, 11)

Szükségünk van egymásra, az ép (látszólag ép) gyülekezeti tagnak szüksége van a fogyatékos gyülekezeti tagra, és a fogyatékos gyülekezeti tagnak szüksége van az ép felebarátra. Krisztus maga is találkozásai során igyekezett mindig különös figyelemmel fordulni a nélkülözőkhöz, a periférián lévőkhöz, az elesettekhez.

„Másodszor azt, hogy csakis Jézus Krisztus által találunk egymásra.” (ugyanott)

Krisztus által, a keresztyén gyülekezeten belül lehet találkozásunk. Juhász Zsófia ezt úgy fogalmazza meg, hogy „az egyház egysége a fogyatékosokat is magába foglalja. Az egyház igyekszik egységet teremteni, és keresni az utat minden ember felé.” (JUHÁSZ, 2013, 51)

„Harmadszor pedig azt, hogy Jézus Krisztusban Isten öröktől fogva kiválasztott, a múlt időben elfogadott, és mindörökre egyesített minket.” (ugyanott)

A másik, a felebarátom elfogadásának az alapja nem más, mint ahogyan Krisztus is elfogad engem. A megelőző szeretet, amely képessé tesz elfogadni azt, akit amúgy saját erőmből nem biztos, hogy képes lennék elfogadni.

Ma a társadalompolitikai célkitűzések során sokszor hallani a befogadásról. Fogyatékoságpolitikai területen pedig még inkább előtérbe kerültek a közösségi alapú ellátások, és a normalitás paradigmáján keresztül a fogyatékos emberek lokális közösségbe történő bevezetése. A gyülekezeti lét, a református keresztyén közösségeink lehetnek és válhatnak azokká a helyekké, ahol a gyülekezet egysége, közössége elősegítheti a minél nagyobb elfogadást. „Csak Krisztus által tartozunk egymáshoz, ám Krisztus által csakugyan egymáshoz tartozunk mindenestül és mindörökre” (BONHOEFFER,1997,15).

Összegző gondolatok

Dolgozatunk elején vádlóan állt a kérdés, hogy mivel járulhat hozzá a spiritualitás, a keresztyén hit a fogyatékos személyek segítéséhez. A fogyatékoságtudományi diskurzusok közepette az egyházi szerepvállalás elemzése, bemutatása legtöbbször megragad a fogyatékoság morális

modelljének bemutatásánál. Így mintegy egyoldalúan alátámasztva azt a közvélekedést, amely szerint a fogyatékoság jelenléte nem más, mint egy „isteni büntetés”. Ezzel szemben azt kell látnunk, hogy ennél a keresztyén antropológia tovább haladt, és azt tanítja, hogy Krisztus amikor emberré lett, akkor nem egy tökéletes testet öltött magára, hanem egyszerre felvette az emberei lét korlátozottságát, a test sebezhetőségét és töredezettségét. Így azt mondhatjuk, hogy magát a fogyatékoságot sem törölte el, sokkal inkább átértelmezte azt. Dolgozatunkban igyekeztünk bemutatni - ha nem mindent kimerítően – mindazt az értelmezési keretet, amely megadja a legitimitást a spiritualitás fogyatékos személyek segítése során betöltött és/vagy betöltendő szerepéhez.

A keresztyén hittartalom, a spiritualitás azzal a hármassággal adja a legtöbbet a fogyatékos személyek segítségéhez, amely szerint egyrészt összekapcsol Istennel, a Teremtővel, bekapcsol a közösségben, elvezet a másikhöz, és visszavezet saját magunkhoz.

Felhasznált irodalom

1. Bonhoeffer, Dietrich: Szentek közössége. Harmat Kiadó, Budapest, 1997.
2. Csepregi Zoltán – Horváth Orsolya (szerk.) (2015): Luther válogatott művei 6. – Prédikációk, Budapest, Luther Kiadó
3. Juhász Zsófia: Két egyházi állásfoglalás a fogyatékosok ügyében. Református Egyház 1979. in: Birinyi-Kothencz Júlia: Juhász Zsófia élete és diakóniai munkássága. Budapest, 2013.
4. Karasszon István: A fogyatékoság jelensége a teológiában. in.: Zászkaliczky Péter, Verdes Tamás szerk: Tágabb érelemben vett gyógypedagógia. Budapest, 2016
5. Ribár János: A halál teológiája. in.: Credo – evangélikus folyóirat. 1997/1-2.sz.
6. Szegedi Nóra: A szabadság, mint autonómia: Kant. in.: Filozófiai Szemle, 2017. 1. szám.
7. Victor István (1953): Dogmatika. Budapesti Református Theológiai Akadémia Kurzustára